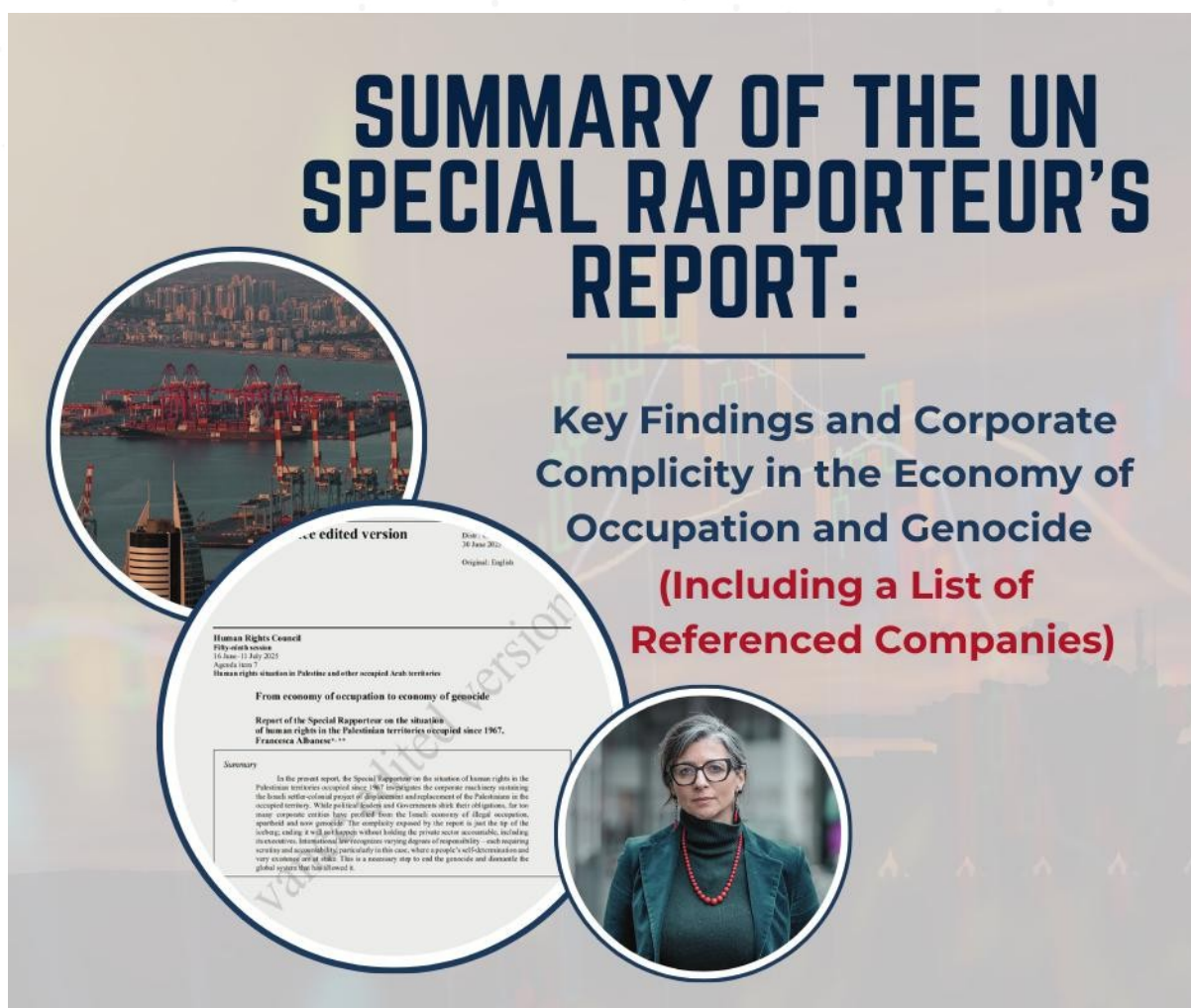

**Podsumowanie raportu specjalnego sprawozdawcy ONZ w sprawie
współudziału przedsiębiorstw
współudzie korporacji w gospodarce okupacyjnej i ludobójstwie (wraz z
listą wymienionych przedsiębiorstw)**

Opracowanie: Henriette Willberg i Zac Collins-Widders

Sierpień 2025

Prawo dla

Palestyny

Przegląd

Francesca Albanese, specjalna sprawozdawczyni ONZ ds. sytuacji praw człowieka na terytoriach palestyńskich okupowanych od 1967 r., przedstawiła w lipcu 2025 r. Radzie Praw Człowieka swoje najnowsze [sprawozdanie](#). Raport zatytułowany „*Od gospodarki okupacyjnej do gospodarki ludobójczej*” skupia się na roli korporacji w podtrzymywaniu i czerpaniu zysków z izraelskiego projektu kolonialnego na okupowanych terytoriach palestyńskich (OPT) oraz trwającej kampanii ludobójczej w Strefie Gazy.

Gospodarka okupacji kolonialnej i gospodarka ludobójstwa są ze sobą głęboko powiązane. Raport dokumentuje kluczową rolę, jaką odegrały korporacje w popieraniu izraelskiej kolonizacji osadniczej, mającej na celu usunięcie Palestyńczyków z ich ziemi, przyczyniając się do procesu **wysiedleń i zastępowania ludności** oraz czerpiąc zyski z dziesięcioleci łamania praw człowieka i przestępstw międzynarodowych. W tej „gospodarce okupacyjnej opartej na wysiedleniach i zastępowaniu ludności” te same korporacje, które ułatwiają niszczenie ziemi i infrastruktury palestyńskiej, są zaangażowane w budowę i czerpanie zysków z kolonialnego rolnictwa, infrastruktury i przedsiębiorstw, które ją zastępują.

Najważniejsze ustalenie specjalnej sprawozdawczyni dotyczy jednak przemian, które odnotowała od października 2023 r., w wyniku których „długotrwałe systemy kontroli, wyzysku i wywłaszczania” przekształciły się w struktury „mobilizowane w celu wyrządzania masowej przemocy i ogromnych zniszczeń” (ust. 26). Podmioty korporacyjne działające w ramach **gospodarki okupacji kolonialnej**, angażujące się w „**formę dominacji znaną jako kolonialny kapitalizm rasowy**”, obecnie umożliwiają funkcjonowanie **gospodarki opartej na ludobójstwie**, finansują ją i czerpią z **niej** zyski. Ponadto „umożliwiają one odmawianie prawa do samostanowienia i inne strukturalne naruszenia na okupowanych terytoriach palestyńskich, w tym okupację, aneksję i zbrodnie apartheidu i ludobójstwa, a także długą listę zbrodni pomocniczych i naruszeń praw człowieka, od dyskryminacji, bezsensownego niszczenia, przymusowych wysiedleń i grabieży po pozasądowe zabójstwa i głodzenie” (ust. 2).

Aby zilustrować różne aspekty tej gospodarki ludobójstwa, w swoim raporcie specjalny sprawozdawca analizuje kolejno wkład korporacji w **wysiedlanie** Palestyńczyków, **zastępowanie** ich innymi ludźmi, a wreszcie w **umożliwianie** ludobójstwa. Raport koncentruje się na ośmiu kluczowych sektorach, które odegrały kluczową rolę w gospodarce kolonialnej osadników i jej ludobójczej transformacji: wojskowości, w tym producentach broni; nadzorze i więziennictwie; ciężkim maszynach; budownictwie; zasobach naturalnych, w tym wodzie, energii elektrycznej, gazie i paliwach; handlu, w tym agrobiznesie, globalnej sprzedaży detalicznej i turystyce okupacyjnej; finansach; oraz produkcji wiedzy.

Oprócz ponad 45 podmiotów korporacyjnych wymienionych w raporcie specjalnego sprawozdawcy (patrz tabela poniżej), specjalny sprawozdawca opracował bazę danych zawierającą 1000 firm, w której zestawiono firmy zaangażowane w te działania na całym świecie (ust. 8).

Kontekst prawny i ramy prawne

Przed przystąpieniem do analizy faktycznych dowodów udziału przedsiębiorstw w gospodarce ludobójstwa specjalny sprawozdawca przedstawia ramy prawne regulujące odpowiedzialność przedsiębiorstw. Uzupełnieniem tego jest szczegółowy załącznik zawierający dodatkowe informacje prawne. W sprawozdaniu uznano, że obowiązki przedsiębiorstw nie są proporcjonalne do władzy politycznej i gospodarczej, jaką często sprawują, a „asymetria ogromnej władzy bez wystarczającej odpowiedzialności podlegającej kontroli sądowej ujawnia fundamentalną lukę w globalnym zarządzaniu” (ust. 12). Niemniej jednak w sprawozdaniu uznano za istotne precedensy wynikające z procesów przemysłowców po holokauście, Komisji Prawdy i Pojednania w Republice Południowej Afryki, a także sporów sądowych na szczeblu krajowym i międzynarodowym (ust. 14).

Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka (UNGPs) stanowią normatywne ramy obowiązków państw i podmiotów korporacyjnych wynikających z prawa międzynarodowego. W ramach tych ram państwa są zobowiązane do zapobiegania naruszeniom praw człowieka przez osoby trzecie, prowadzenia dochodzeń w takich sprawach, karania sprawców i naprawiania szkód (pkt 16). Z kolei obowiązki przedsiębiorstw zależą od tego, czy dany podmiot powoduje, przyczynia się do lub jest bezpośrednio powiązany z niekorzystnym wpływem na prawa człowieka (pkt 17). Ramy normatywne określone w UNGP wymagają od podmiotów gospodarczych zapewnienia, że ich działalność gospodarcza nie wiąże się z naruszaniem praw człowieka. Osiąga się to poprzez przeprowadzanie należytej staranności w zakresie praw człowieka w celu identyfikacji ryzyka i dostosowania postępowania w razie potrzeby. Co istotne, sama należyta staranność nie zwalnia przedsiębiorstwa z odpowiedzialności: liczy się **istotny wpływ** działań przedsiębiorstwa (ust. 14).

Prowadząc działalność na obszarach dotkniętych konfliktami, przedsiębiorstwa muszą zachować szczególną staranność w zakresie przestrzegania praw człowieka. W załączniku do raportu specjalny sprawozdawca przedstawia trzy pytania, na które muszą odpowiedzieć podmioty gospodarcze (załącznik 1, pkt 11):

- (a) Czy istnieje rzeczywisty lub potencjalny negatywny wpływ na prawa człowieka lub czy konflikt związany z działalnością, produktami lub usługami podmiotu korporacyjnego?
- (b) Jeśli tak, to czy działalność podmiotu korporacyjnego zwiększa ryzyko wystąpienia tego wpływu?
- (c) Jeśli tak, to czy sama działalność podmiotu korporacyjnego wystarczyłaby, aby spowodować do tego wpływ?

Wynik tej analizy powoduje powstanie określonych obowiązków prawnych (załącznik 1, pkt 13). Przedsiębiorstwo, które odpowie „tak” na wszystkie trzy pytania, **przyczynia się** do łamania praw człowieka i ma obowiązek zaprzestać swoich działań oraz zapewnić środki zaradcze i zadośćuczynienie za wyrządzone szkody. Przedsiębiorstwo, które odpowie „tak” na pytania (a) i (b), **przyczynia się** do łamania praw człowieka i musi podjąć niezbędne kroki w celu zaprzestania lub zapobiegania temu, złagodzenia dalszych skutków poprzez wykorzystanie swojej pozycji oraz współpracy w zakresie naprawy szkód. Wreszcie, przedsiębiorstwo, które odpowie „tak” tylko na pytanie (a), jest **bezpośrednio powiązane** z łamaniem praw człowieka i musi wykorzystać swoją pozycję, aby zapobiec lub złagodzić wpływ na prawa człowieka, a w przypadku gdy okaże się to nieskuteczne, zerwać relacje.

W załączniku 1 do sprawozdania określono również okoliczności, w których nieprzestrzeganie przez podmiot gospodarczy przepisów prawa międzynarodowego może skutkować odpowiedzialnością karną zarówno kadry kierowniczej, jak i, w coraz większym stopniu, samych przedsiębiorstw (pkt 17–29). Specjalny sprawozdawca przedstawia wymagania dotyczące ustalenia różnych rodzajów odpowiedzialności (pkt 20–21), a także mechanizmy egzekwowania, zwłaszcza na szczeblu krajowym i regionalnym (pkt 22–29).

Stosując te ramy do terytoriów palestyńskich, specjalna sprawozdawczyni twierdzi, że podmioty korporacyjne „**od dziesięcioleci są świadome**” powszechnych i systematycznych naruszeń praw człowieka, które zostałyby zidentyfikowane dzięki odpowiedniej należytej staranności w zakresie praw człowieka (załącznik 1, pkt 30). Przedstawia ona kluczowe podmioty i raporty, które udokumentowały i ujawniły „z natury niezgodny z prawem kontekst” oraz struktury gospodarcze, które za nim stoją (załącznik 1, pkt 31–34).

Raport i załącznik do niego przedstawiają również najnowsze zmiany w orzecznictwie jako wyraźne potwierdzenie, że działalność przedsiębiorstw „zawierająca jakikolwiek element okupacji” jest powiązana z naruszeniami norm bezwzględnie obowiązujących i zbrodniami międzynarodowymi (ust. 18). Obejmuje to opinię doradcą Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z lipca 2024 r., w której Trybunał stwierdził segregację rasową i apartheid, naruszenia prawa do samostanowienia i zakazu użycia siły oraz potwierdził niezgodność z prawem obecności Izraela na okupowanych terytoriach palestyńskich. Specjalny sprawozdawca odnosi się również do toczących się postępowań przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości w sprawie ludobójstwa oraz przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym w sprawie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości (ust. 18).

Specjalny sprawozdawca stwierdza, że w wyniku tych decyzji na podmioty korporacyjne spoczywa **prima facie obowiązek** „nieangażowania się i/lub całkowitego i bezwarunkowego wycofania się z wszelkich powiązanych transakcji oraz zapewnienia, aby wszelkie kontakty z Palestyńczykami umożliwiały im samostanowienie” (ust. 19). Podmioty korporacyjne prowadzące działalność i utrzymujące stosunki z Izraelem „mogą zostać uznane za **świadomie przyczyniające się** do” naruszeń norm bezwzględnie obowiązujących i zbrodni międzynarodowych (ust. 20).

Od gospodarki kolonialnej okupacji osadniczej do gospodarki ludobójstwa

W raporcie najpierw stwierdzono, że „**kolonializm osadniczy polega na eksploatacji i czerpaniu zysków z ziemi oraz jej kolonizacji poprzez wypędzanie jej właścicieli**”, a następnie przeanalizowano kluczową rolę korporacji w kolonialnym wysiedlaniu ludności palestyńskiej z jej ziemi. Korporacje w znacznym stopniu przyczyniły się do wywłaszczenia i wysiedlenia Palestyńczyków (ust. 23), czerpały zyski z wyzysku palestyńskiej siły roboczej i zasobów, jednocześnie „**dławiąc palestyńską gospodarkę**” (ust. 24) oraz zapewniając stały dopływ pieniędzy do nielegalnej okupacji (ust. 25).

Na tle tej korporacyjnej maszyny czerpiącej zyski z okupacji i utrwalającej ją, specjalny sprawozdawca dokumentuje zmianę, która nastąpiła po październiku 2023 r., w wyniku której te „**długotrwałe systemy kontroli, wyzysku i wywłaszczania**” przekształciły się w struktury „**zmobilizowane w celu wyrządzenia masowej przemocy i ogromnych zniszczeń**” (ust. 26). Podmioty działające w ramach **gospodarki kolonialnej okupacji osadniczej** umożliwiają obecnie **gospodarkę ludobójczą** i czerpią z niej zyski.

Aby zilustrować różne aspekty tej gospodarki ludobójstwa, w raporcie specjalnego sprawozdawcy przeanalizowano udział korporacji w **wysiedlaniu** Palestyńczyków, **zastępowaniu** ich innymi ludźmi, a w końcu w **umożliwieniu** ludobójstwa, skupiając się na ośmiu kluczowych sektorach, które odegrały kluczową rolę w gospodarce kolonialnej osadników i jej ludobójczej transformacji.

A. Przesiedlenia

Począwszy od wysiedleń, raport przedstawia sposoby, w jakie broń i technologie przemysłowe, technologie nadzoru i więzienia oraz ciężkie maszyny i sprzęt niezbędne do izraelskiej okupacji kolonialnej i apartheidu były wykorzystywane od października 2023 r. jako **narzędzia izraelskiej kampanii ludobójczej** przeciwko Palestyńczykom (ust. 28).

Raport podkreśla, że „**zmilitaryzowana przemoc doprowadziła do powstania państwa Izrael i pozostaje motorem jego projektu kolonialnego**” (ust. 29), stając się jego „gospodarczym filarem” (ust. 30). Izraelska firma Elbit Systems i państwowa Israel Aerospace Industries (IAI) znajdują się w pierwszej pięćdziesiątce producentów broni i dostarczają niezbędne uzbrojenie, wzmacniając pozycję Izraela jako kluczowego światowego eksportera broni (ust. 31). Szczególną uwagę poświęcono międzynarodowemu partnerstwu w zakresie samolotu myśliwskiego F-35 (ust. 32). Ponad 1650 firm i osiem państw uczestniczy w programie zakupów, który wyposaża Izrael w „**bezprecedensową siłę powietrzną**”, która od października 2023 r. pozwoliła Izraelowi zrzucić **85 000 ton bomb na Gazę**, powodując niewyobrażalne zniszczenia i zabijając ogromną liczbę Palestyńczyków (ust. 32). Izraelski

korporacje wojskowe nawiązały znaczącą współpracę z międzynarodowymi instytucjami, takimi jak Massachusetts Institute of Technology, w celu rozwoju technologii wojskowej, w tym zautomatyzowanych systemów uzbrojenia dla dronów (ust. 33).

W raporcie uznano również ogromną infrastrukturę i podmioty związane z sektorem wojskowym, wspierające eksport i import broni, powiązane transakcje, złożone łańcuchy dostaw, usługi prawne i finansowe, dealerów i agentów, a także firmy transportowe (ust. 34). Ludobójstwo było lukratywnym przedsięwzięciem dla izraelskich dostawców broni, a także zagranicznych firm zbrojeniowych na całym świecie, które czerpały zyski z gwałtownego wzrostu wydatków wojskowych Izraela (ust. 35).

Następnie w raporcie przeanalizowano rolę **izraelskiego sektora technologicznego** w zapewnianiu infrastruktury do nadzoru i więzienia Palestyńczyków. Twierdzenia Izraela dotyczące potrzeb w zakresie bezpieczeństwa doprowadziły do powstania „kraj start-upów”, dynamicznie rozwijającej się branży, która doprowadziła do „bezprecedensowego rozwoju usług więziennych i nadzoru” oraz powstania firm „czerpiących zyski z wyjątkowego poligonu doświadczalnego dla technologii wojskowej, jakim są okupowane terytoria palestyńskie” (ust. 36). Wiele z tych izraelskich firm technologicznych ma silne powiązania z infrastrukturą wojskową i zostało założonych przez byłych żołnierzy, w tym NSO Group, której oprogramowanie szpiegowskie Pegasus zostało wykorzystane do śledzenia palestyńskich aktywistów (ust. 37). Firmy technologiczne, takie jak IBM Israel i Hewlett Packard Enterprises, dostarczyły niezbędną infrastrukturę technologiczną wykorzystywaną do obsługi dyskryminacyjnych systemów apartheidu w Izraelu, w tym do masowego gromadzenia danych, w więzieniach i dla policji (ust. 38). Na przykład IBM przeszkolił personel wojskowy i wywiadowczy oraz prowadzi centralną izraelską bazę danych służącą do gromadzenia i przechowywania danych biometrycznych Palestyńczyków (ust. 38).

Firmy takie jak Microsoft, Google i Amazon dostarczają systemy dla izraelskiej armii, policji i służby więziennej (ust. 40), a także kluczową infrastrukturę chmury obliczeniowej i sztucznej inteligencji (ust. 41). Systemy sztucznej inteligencji opracowane przez izraelskie siły zbrojne zmieniły oblicze współczesnej wojny dzięki pomocy takich firm jak Palantir Technologies Inc., która po październiku 2023 r. rozszerzyła swoje wsparcie dla izraelskich sił zbrojnych i której technologie zostały prawdopodobnie wykorzystane do ułatwienia bezprawnego użycia siły wobec Palestyńczyków, przy świadomości i zamiarze ze strony kierownictwa (ust. 42).

Po trzecie, w raporcie przeanalizowano rolę **podmiotów korporacyjnych w dostarczaniu ciężkiego sprzętu budowlanego**, który od dawna jest wykorzystywany do burzenia palestyńskich domów i infrastruktury oraz eksploatacji palestyńskich zasobów. Od października 2023 r. ciężki sprzęt ten jest wykorzystywany w Strefie Gazy, gdzie zniszczono nim 70% budynków i 81% gruntów rolnych (ust. 44). Producenci tacy jak Caterpillar, Hyundai i Volvo dostarczyli Izraelowi ciężki sprzęt, który od października 2023 r. jest wykorzystywany w Strefie Gazy do niszczenia domów, meczetów i infrastruktury niezbędnej do życia (pkt 45-6).

B. Zastąpienie

Specjalny sprawozdawca następnie śledzi rolę **podmiotów korporacyjnych w utrzymywaniu i czerpaniu zysków z przedsięwzięcia osadniczego**, które zastępuje życie Palestyńczyków koloniami i ich infrastrukturą (ust. 48). Od października 2023 r. przedsięwzięcie osadnicze stworzyło warunki życia mające na celu zniszczenie narodu palestyńskiego.

W raporcie najpierw przeanalizowano szybki wzrost liczby nowych kolonii i placówek od października 2023 r., wspierany przez przemysł budowlany, który zapewnia niezbędne „maszyny, surowce i wsparcie logistyczne” (ust. 49). Na przykład specjalny sprawozdawca opisuje, w jaki sposób niemiecka firma Heidelberg Materials AG, poprzez swoją spółkę zależną Hanson Israel, przyczyniła się do grabieży surowców z kamieniołomu Nahal Raba na Zachodnim Brzegu, które są wykorzystywane do budowy kolonii (ust. 50). Inne firmy są zaangażowane w budowę infrastruktury transportowej, takiej jak drogi i linie tramwajowe, które rozszerzają kolonie i utrwalają system apartheidu Izraela (ust. 51). Firmy z branży nieruchomości sprzedają nieruchomości w koloniach, budując i oferując tysiące mieszkań na okupowanych terytoriach palestyńskich Izraelczykom i międzynarodowym nabywcom (ust. 52).

Następnie specjalna sprawozdawczyni przechodzi do kwestii systematycznej kontroli Izraela nad palestyńskimi **zasobami naturalnymi**, w szczególności wodą i energią. Dokumentuje ona, w jaki sposób „całkowita blokada” Strefy Gazy, nałożona 9 października 2023 r., wiązała się z natychmiastowym odcięciem dostaw wody, energii elektrycznej i paliwa – wszystkich zasobów kontrolowanych przez izraelskie władze okupacyjne – w ramach „wywołanej zależności”, która „została wykorzystana do przeprowadzenia ludobójstwa” (ust. 54). Specjalna sprawozdawczyni twierdzi, że niemal całkowite ograniczenie tych kluczowych dostaw przyczyniło się do izraelskiej kampanii ludobójczej poprzez celowe stworzenie warunków życia obliczonych na zniszczenie Palestyńczyków jako grupy (ust. 54).

Izrael kontroluje dostęp do wody na okupowanych terytoriach palestyńskich, zmuszając Palestyńczyków do kupowania wody pochodzącej z ich własnego terytorium po wysokich cenach za pośrednictwem izraelskiej państwowej spółki wodociągowej Mekorot, która utrzymuje monopol na wodę na okupowanych terytoriach palestyńskich (ust. 55). Specjalny sprawozdawca analizuje, w jaki sposób ten system **zaopatrzenia w wodę przekształcił się w „narzędzie ludobójstwa”**, zwłaszcza w pierwszych sześciu miesiącach po październiku 2023 r., kiedy to Mekorot eksploatował rurociągi w Strefie Gazy tylko w 22% ich wydajności (ust. 55).

Izrael włączył kolonie na Zachodnim Brzegu do swojej infrastruktury energetycznej, kontrolując jednocześnie przepływ energii do Palestyńczyków. Specjalny sprawozdawca odnotowuje, że od października 2023 r. Izrael ograniczył dostawy energii do większości terytorium Strefy Gazy, grożąc awarią pomp wodnych, szpitali i transportu (ust. 56). Korporacje takie jak amerykańska Drummed Company i szwajcarska Glencore PLC ułatwiają transport węgla z Kolumbii i Republiki Południowej Afryki do

elektryczności Izraela, podczas gdy amerykańska firma Chevron Corporation wydobywa gaz ziemny ze złóż Leviathan i Tamar (pkt 57-58). Konglomeraty BP i Chevron w znacznym stopniu przyczyniają się do importu ropy naftowej do Izraela, która jest rafinowana w Izraelu, a następnie dystrybuowana do stacji benzynowych w Izraelu i na okupowanych terytoriach palestyńskich lub dostarczana jako paliwo lotnicze do izraelskich sił powietrznych (pkt 59). **Korporacje dostarczające Izraelowi energię przyczyniają się do rozwoju infrastruktury, która nie tylko utrwała nielegalną aneksję Izraela, ale także napędza jego energochłonne ludobójstwo w Strefie Gazy.**

Ostatnim punktem sekcji poświęconej zastąpieniu są przepływy handlowe wynikające odpowiednio z **agrobiznesu**, globalnego handlu detalicznego i turystyki. Działalność podmiotów korporacyjnych przyczyniła się do zniszczenia palestyńskich systemów żywnościowych, jednocześnie utrwalając zależność od izraelskiego agrobiznesu. Firmy pozyskują produkty z rolniczych placówek w koloniach, a także czerpią korzyści z zamkniętego rynku palestyńskiego (ust. 62). Rozwój rolnictwa izraelskiego na okupowanych terytoriach palestyńskich jest dodatkowo wspierany przez postępy w dziedzinie agrotechnologii, takie jak technologia nawadniania kropłowego dostarczana przez firmę Netafim, która umożliwia koloniom eksploatację wody i ziemi, wyczerpując palestyńskie zasoby naturalne i wypierając palestyńskich rolników z rynku (ust. 63).

Na **rynku detalicznym** firmy ukrywają pochodzenie produktów z kolonii poprzez wprowadzające w błąd etykiety i mieszanie łańcuchów dostaw (ust. 65). W sprawozdaniu szczegółowo opisano rolę globalnych gigantów logistycznych, takich jak Maersk, w zaopatrywaniu rynków światowych w te produkty (ust. 66) oraz brak rozróżnienia między produktami pochodzącymi z Izraela a produktami pochodzącymi z jego kolonii (ust. 67). Ponadto nawet na rynkach takich jak Unia Europejska towary z kolonii są dopuszczane do obrotu bez rozróżnienia, pomimo przepisów wymagających takiego rozróżnienia, „a odpowiedzialność spada na niedoinformowanych konsumentów. Biorąc pod uwagę niezgodność kolonii z prawem międzynarodowym, produkty te nie powinny być w ogóle przedmiotem handlu” (ust. 67).

Wreszcie, podmioty korporacyjne czerpią zyski z **turystyki okupacyjnej**, wspierając kolonie poprzez udostępnianie nieruchomości i hoteli. Specjalny sprawozdawca bada, w jaki sposób firmy takie jak Airbnb i booking.com zamieszczają oferty nieruchomości położonych w osadach zbudowanych na okupowanych terytoriach palestyńskich, zwiększając swoje „kolonialne zyski” i wybielając przemoc osadników (pkt 70–71).

C. Czynniki sprzyjające

W trzeciej części raportu specjalny sprawozdawca analizuje sektory, które podtrzymywały izraelską okupację kolonialną, czerpiąc zyski z gospodarki opartej na ludobójstwie i normalizując ją (pkt 72). W raporcie wskazano sektory finansowy, badawczy, prawny, konsultingowy, medialny i

firm reklamowych jako jednych z kluczowych czynników sprzyjających, niniejsza sekcja koncentruje się na **sektorach finansowym i akademickim** (ust. 72).

Centralną częścią tej sekcji jest **branża finansowa**, w której specjalny sprawozdawca opiera się na pracy palestyńskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które od dawna dokumentują kanały przepływu pieniędzy do kolonii. Kluczowym elementem tego sektora są obligacje skarbowe, które służą jako główne źródło finansowania budżetu państwa izraelskiego i pomagają sfinansować dramatyczny wzrost wydatków wojskowych Izraela (ust. 74). Banki takie jak BNP Paribas i Barclays gwarantowały emisję obligacji, zwiększając zaufanie rynku, a 400 inwestorów z 36 krajów je nabyło (ust. 74). Inwestorzy instytucjonalni, tacy jak Blackrock i Vanguard, przeznaczyci miliardy dolarów na obligacje, a także na przedsiębiorstwa bezpośrednio zaangażowane w izraelską okupację i ludobójstwo (ust. 75). Globalne firmy ubezpieczeniowe, takie jak Allianz i AXA, inwestują znaczne środki w przedsiębiorstwa zaangażowane w okupację i ludobójstwo, jednocześnie świadcząc usługi ubezpieczeniowe, które „ograniczają ryzyko” środowiska operacyjnego dla innych przedsiębiorstw (ust. 76).

Sektor finansowy zapewnia również przemysłowi zbrojeniowemu kluczowy dostęp do funduszy poprzez pożyczki i usługi gwarancyjne. Firmy świadczące usługi doradztwa finansowego postanowiły nie uwzględniać naruszeń praw człowieka na okupowanych terytoriach palestyńskich w swoich ocenach środowiskowych, społecznych i dotyczących ładu korporacyjnego (ESG), umożliwiając przedsiębiorstwom zachowanie „zgodności” z przepisami pomimo ich powiązania z naruszeniami. W raporcie wskazano, że „całe to otoczenie przyczyniło się do rekordowego wzrostu o 179% wartości akcji spółek notowanych na giełdzie w Tel Awiwie, przeliczonej na dolary amerykańskie, od początku ataku na Gazę, **co przełożyło się na zysk w wysokości 157,9 mld dolarów**” (ust. 80).

Specjalna sprawozdawczyni zwraca również uwagę na **organizacje charytatywne oparte na wierze**, które są pomijanym źródłem finansowania ekspansji osadników i projektów związanych z izraelskim wojskiem (ust. 81).

W ostatniej części specjalna sprawozdawczyni zwraca uwagę na rolę **instytucji badawczych i akademickich** w umożliwianiu i legitymizowaniu naruszeń praw Palestyńczyków. Stwierdza, że uniwersytety w Izraelu, zwłaszcza wydziały prawa, archeologii i studiów bliskowschodnich, przyczyniają się do „ideologicznego podtrzymywania apartheidu, kultywowania narracji zgodnej z linią państwa, wymazywania historii Palestyńczyków i usprawiedliwiania praktyk okupacyjnych” (ust. 82). Uniwersytety służą jako inkubatory technologii i sprzętu wykorzystywanego przez izraelskie siły zbrojne, często opracowywanego we współpracy z izraelskim wojskiem i producentami broni (ust. 82).

Zagraniczne uniwersytety, głównie z krajów należących do globalnej mniejszości, takie jak MIT, nawiązały współpracę z izraelskimi instytucjami w celu prowadzenia badań nad bronią i narzędziami nadzoru, finansowanych przez izraelskie Ministerstwo Obrony (ust. 83). Ponadto program Komisji Europejskiej „Horyzont Europa”

program finansował izraelskie podmioty współuczestniczące w apartheidzie i ludobójstwie, w tym Ministerstwo Obrony (ust. 84) oraz uniwersytety współpracujące z izraelskimi firmami wojskowymi i technologicznymi. Na przykład Politechnika w Monachium realizuje projekty z izraelskimi firmami w zakresie technologii wojskowej, systemów chmury obliczeniowej i sztucznej inteligencji, a także mobilności miejskiej, które utrwalają aneksję Jerozolimy (ust. 84).

Wnioski

Specjalny sprawozdawca stwierdza, że ludobójstwo prowadzone przez Izrael trwa nadal ze względu na jego opłacalność. Okupowane terytoria palestyńskie jako „okupacja na zawsze” stały się „idealnym poligonem doświadczalnym dla producentów broni i wielkich firm technologicznych”, przynosząc ogromne zyski inwestorom bez żadnej odpowiedzialności i przy ograniczonym nadzorze (ust. 87).

Duża międzynarodowa machina korporacyjna wspiera izraelską gospodarkę, zapewniając inwestycje i ubezpieczenia, które finansują zniszczenia i kierują bogactwo do izraelskiej gospodarki opartej na ludobójstwie. Niezależnie od tego, czy chodzi o sektor zbrojeniowy, budowlany czy wydobywczy, firmy czerpią zyski, wyposażając Izrael w broń, maszyny i paliwo wykorzystywane do ludobójstwa na narodzie palestyńskim.

Oprócz ludobójstwa specjalny sprawozdawca stwierdza, że na Zachodnim Brzegu, w tym we Wschodniej Jerozolimie, trwa „proces brutalnej aneksji”, utrwalany przez agrobiznes, turystykę internetową, handel detaliczny i środowisko akademickie, które nie tylko czerpią zyski z gospodarki okupacyjnej „działającej obecnie w trybie ludobójczym”, ale są „strukturalnie uzależnione od współpracy z osadnikami kolonialnymi” (ust. 90).

W raporcie stwierdzono, że korporacyjna machina napędzająca tę gospodarkę ludobójstwa powinna być rozumiana jako „**wspólne przedsięwzięcie przestępcze**”, w ramach którego działania jednej korporacji przyczyniają się do funkcjonowania całej gospodarki, która „napędza, zaopatruje i umożliwia to ludobójstwo” (ust. 91). Specjalny sprawozdawca twierdzi, że stosunki korporacyjne z Izraelem muszą zostać wstrzymane do czasu zniesienia okupacji i apartheidu – zgodnie z nakazem Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości – oraz wypłacenia odszkodowań.

Zalecenia

Specjalny sprawozdawca kończy raport szeregiem kluczowych zaleceń dla państw członkowskich ONZ, podmiotów korporacyjnych, Międzynarodowego Trybunału Karnego, krajowych organów sądowych oraz ONZ (ust. 94).

Wzywa państwa członkowskie do nałożenia sankcji i pełnego embarga na dostawy broni do Izraela, zawieszenia lub zaprzestania stosunków handlowych i inwestycyjnych, nałożenia sankcji na podmioty i osoby fizyczne oraz egzekwowania odpowiedzialności podmiotów korporacyjnych.

Wzywa podmioty korporacyjne do zaprzestania wszelkiej działalności gospodarczej bezpośrednio związanej z łamaniem praw człowieka i przestępstwami międzynarodowymi, przyczyniającej się do nich i powodującej je, oraz do wypłacenia odszkodowań ludności palestyńskiej.

Wzywa Międzynarodowy Trybunał Karny i krajowe organy sądowe do przeprowadzenia dochodzeń i ścigania podmiotów korporacyjnych i/lub ich kierownictwa za udział w popełnianiu zbrodni międzynarodowych.

Wzywa ONZ do zastosowania się do opinii doradczej Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z lipca 2024 r. oraz do rozszerzenia bazy danych OHCHR

w celu uwzględnienia wszystkich podmiotów zaangażowanych w bezprawną okupację izraelską.

Na koniec specjalny sprawozdawca wzywa do zwiększenia presji na egzekwowanie **bojkotów, wycofywania inwestycji i sankcji**, a także do podjęcia wysiłków na rzecz zapewnienia sprawiedliwości i odpowiedzialności dla Palestyny na szczeblu międzynarodowym i krajowym. Obejmuje to podejmowanie działań dyplomatycznych, gospodarczych i prawnych przeciwko podmiotom, które podtrzymywały gospodarkę okupacji i ludobójstwa oraz czerpały z nich korzyści.

[Lista firm wymienionych w raporcie – kliknij, aby pobrać](#)

[Przeczytaj pełny raport tutaj](#)